POZORIŠNA KNJIŽNICA „NARODNE PROSVJETE“

SVEZAK 4. ZAGREB KAPTOL 29.

GUESDON-RABADAN:

LUTKA-VOJNIK

DRAMA U 1 ČINU

U ZAGREBU 1928.

TISKARA NARODNE PROSVJETE, ZAGREB, TRENKOVA UL. 1.

26854

POZORIŠNA KNJIŽNICA „NARODNE PROSVJETE“

SVEZAK 4. ZAGREB KAPTOL 29

GUESDON-RABADAN:

LUTKA-VOJNIK

DRAMA U 1 ČINU

U ZAGREBU 1928.

TISKARA NARODNE PROSVJETE, ZAGREB, TRENKOVA UL. 1.

Lutka-Vojnik

DRAMA U JEDNOM ČINU. NAPISAO HENRI GUESDON.

PREVEO I PRIREDIO VOJMIL RABADAN.

LICA:

Za ženska društva:	Za muška društva:
METZGER, republikanski narednik.	METZGER *(Mecger)*.
MARYVONNE *(Marivon)*, seljanka (40 g)	JOEL *(Žoèl)* seljak (40 g.)
JEANNETTE *(Žanèt)*, njena kći (17 g.)	JANNICK *(Žanik)*, njegov sin (12 god.)
HELENE *(Elèn)* (10 god.)	HENRY *(Anri)* (10 god.)

Događa se u Bretagni (Francuskoj), god. 1793.

POZORNICA: Obična koliba. U pozadini vrata, koja vode napolje. Lijevo u kutu zemljana peć ili ognjište. Lijevo sprijeda vrata; desno druga vrata, koja vode na tavan. (Dobro je, da bude par stepenica pred tim vratima, kao da su to tavanske stube.)

Radnja se odigrava na Božić ujutro.

NAPOMENA: Ovaj komad mogu izvađati samo ženska (»Lutka«) i samo muška lica (»Vojnik«). Tekst ostane potpuno isti, tek se uzmu ako samo muški glume, na nekim mjestima *koso tiskane* riječi i načini po koja manja izmjena (vidjela — vidio itd.). Metzgera može lako glumiti i djevojčica odjevena u dugi vojnički kaput. Glede odijela je lako, jer se bretonke nose slično našim seljankama: bijele poculice i košulje, šarene pregačice i marame oko vrata, te crvene ili tamne jeleke i suknje. (Nek je stara tamnije, a djeca šarenije odjevena). Ako su muška lica, dajte im svijetle prsluke, katke hlače i visoke čarape ili čizme. To po prilici odgovara. Za Metzgera je lako naći svuda sliku vojnika iz francuske revolucije i prema njoj ga obući. Mora da ima obješene brčine i kuštravu dugu kosu. Kome bi smetala francuska imena, može (osim za Metzgera!) uzeti Ivo, Mara itd.

Ova je drama s uspjehom prvi put izvedena u hrvatskom prijevodu na zabavi ženske realne gimnazije u Splitu, 4. II. 1928.

PRVI PRIZOR.

MARYVONNE I JEANNETTE.

JEANNETTE: *(čita iz evanđelja sv. Luke)*: »I reče im anđeo: »Ne bojte se! jer gle, javljam vam veliku radost, koja će biti svemu narodu: — jer vam se danas rodi Spasitelj, koji je Krist Gospodin, u gradu Davidovu. I eto vam znaka: Naći ćete dijete povito gdje leži u jaslama«. I u jedan put postade s anđelom mnoštvo vojske nebeske hvaleći Boga i govoreći:
— »Slava Bogu na visini, i na zemlji mir ljudima dobre volje«. *(Stane.)*

MARYVONNE: Mir!... Ljudi dobre volje!... O kada će anđeli donijeti i nama tu radosnu vijest?!

JEANNETTE: Tko zna, majko, (*oče*)... možda već doskora...

MARYVONNE: Kako da to vjerujem, kad je Božić prošao bez pjesme i u suzama...

JEANNETTE: I to je prvi put, majčice! A kako je drugih godina ponoćka bila lijepa! Odlazili smo od kuće oko 11 sati; nebo je bilo krcato zvijezda, a na polju se bijelio snijeg... Hladno je bilo, i ja bih se skutrila na dno kola, pod pokrov... Tako smo išli u noći čitavu uru... pa kad bi stigli u selo, znanci nas sa svih strana dozivali i pozdravljali... A onda se ulazilo u crkvu. Gospodin je župnik čitao svetu misu, svi su pjevali, i bilo je tako lijepo... ali priznajem, da me hvatao san...

MARYVONNE! I nijesi ga baš uvijek svladala!

JEANETTE: Nijesam. No kad bih god pogledala našu gospođicu Helene (*mladoga gospodina Henry-a*), — a ona je stajala tako sabrano i uspravno među svojim roditeljima... e, onda bih i ja rekla sama sebi: »Kako te nije stid spavati, lijenčino, kad tvoja mlada gospodarica, koja je mnogo mlađa od tebe, ni ne misli na san...« Ali sada...

MARYVONNE: Sada se sve promijenilo: našeg dobrog župnika odvukli su na stratište, gospođa markiza zaglavila je u požaru dvorca, a gospodin je

markiz morao da bježi u Englesku... iza kako je nama povjerio svoju jedinicu *(svoga jedinca)*, koja mjesto pod finim perinama spava sada tu na priprostom seljačkom ležaju... *(Pokazuje lijeva vrata.)*

JEANNETTE : Jadna gospođica Helene *(gospodin Henry)*, ona je još nesretnija od nas...

MARYVONNE : Dakako... bijedno dijete!

JEANNETTE : Izgubila je sve — roditelje, lijepi dvorac...

MARYVONNE : Ali oca još ima, gospodin markiz nije umro.

JEANNETTE : Nije, ali je tako daleko! Već je skoro godina dana otkako je otišao, i nikada nam se nije javio.

MARYVONNE : Kako bi se i mogao javiti?

JEANNETTE : Da, istina je. *(Stanka.)* Ali reci, majčice, zašto si jutros tako rano ustala?

MARYVONNE : *(Malko zbunjena.)* Čula sam štropot u štali... znaš, kobila se bila odriješila i udarala je u vrata.

JEANNETTE : Meni se učinilo, kao da si s nekim govorila u dvorištu?

MARYVONNE : Da... govorila sam sama sobom... Psovala sam... Znaš, nije mi bilo nimalo ugodno ustajati usred noći radi te nesretne živine.

JEANNETTE : Ali zašto iza toga nijesi opet legla?

MARYVONNE : Kako znaš, da nijesam opet legla?

JEANNETTE : Čula sam kako ideš gore dolje, pa nijesam usnula. A kad mi čitav sat nije htio san na oči, ustala sam i došla k tebi. Eto!

MARYVONNE : Bolje bi bila učinila, da si ostala u krevetu.

JEANNETTE : Ali ne, majčice. Ta mi smo se zajedno pomolile Bogu i pročitale smo iz Evanđelja rođenje Kristovo... vidiš, da nijesmo dangubile.

MARYVONNE : *(Ustaje.)* Istina je... Ali sada moramo da se pobrinemo za hranu patrole, koja će domalo stići i čiji su nam dolazak najavili.

JEANNETTE : *(mrgodasto.)* Da, to je eto naš Božić: primaj i gosti te republikanske vojnike, koji su našu Bretanju ugušili u vatri i krvi.

MARYVONNE : Što ćeš, kćeri moja, oni su jači... Ali, Bože moj, zašto baš danas... *(naglo)*. Čekaj tu, Idem da uzmem nešto sa tavana...

JEANNETTE : Idem i ja s tobom...

MARYVONNE : Ne treba, ostani tu!

JEANNETTE : Ali ja nemam nikakva posla.

MARYVONNE : Gospođica će se Helene doskora probuditi; budi s njome.

JEANNETTE : Ali, majko...

MARYVONNE : Molim te, poslušaj! *(Izlazi na desna vrata.)*

DRUGI PRIZOR.

JEANNETTE SAMA.

JEANNETTE : Najposlije majka ima pravo, gospođica će se Helene naskoro probuditi, pa treba, da joj zajutrak bude spreman. *(Ide k stolu.)* Da vidimo... kruh je tu... dobro!... A mlijeko... *(Uzme sa stola zdjelicu mlijeka i nosi ju na peć.)* Moram ga stopliti... a vatra se gotovo utrnula... Da dunem malo... *(Puše u vatru, uto ulazi Helene.)*

TREĆI PRIZOR.

JEANNETTE, HELENE.

HELENE : *(drži lutku za leđima.)* Dobro jutro, Jeannette!

JEANNETTE : *(okrene se.)* Dobro jutro, gospođice Helene, jeste li slatko spavali?

HELENE : Baš slatko, Jeannette, hvala... ali prestani jednom da me zoveš »gospođice Helene« i da mi kažeš »vi«.

JEANNETTE : Ah ne, na to se ne ću nikada odvažiti. Ali što to skrivate iza leđa?

HELENE : Pogodi!

JEANNETTE : Kako da pogodim...

HELENE : Vidi! *(Pokazuje lutku.)*

JEANNETTE : Gle, gle krasne li lutkice! *(krasnog li vojnika!)* Otkada je imate?

HELENE : Od noćas.

JEANNETTE : Ali tko ju vam je donio?

HELENE : Mali Isus.

JEANNETTE : Pa da, danas je Božić.

HELENE : Ali čekaj! To još nije sve!

JEANNETTE : Što još?

HELENE : Pogodi!

JEANNETTE : Ali ja ne umijem pogađati.

HELENE : Onda slušaj! Nije ovo prvi put, da mali Isus meni donosi igračke; donosio ih je on meni svakog Božića, samo ga onda nijesam nikada vidjela; ujutru bih našla igračke kod kamina, i to je bilo sve. Ali ove godine...

JEANNETTE : Vi ste ga vidjeli? Vi ste vidjeli maloga Isusa?

HELENE : Vidjela ne, ali sam ga čula...

JEANNETTE : On je govorio s vama?

HELENE : Kao ja s tobom.

JEANNETTE : A što vam je kazao?

HELENE : Šaptao mi je: »Mila moja Helene... mila moja Helene!« I grlio me, znaš!

JEANNETTE : Mali Isus vas je zagrlio?

HELENE : Dakako, i poljubio me. Ali tiho tiho, kao da se bojao, da me ne probudi.

JEANNETTE : Ali vi ste spavali ? Vi ste to sanjali ?

HELENE : Bože sačuvaj ! Bila sam budna kao sada ; i ako nijesam vidjela maloga Isusa, bilo je zato, jer je u sobi bila tama, ali ja sam ga posve dobro čula...

JEANNETTE : A što ste mu odgovorili ?

HELENE : Bome ništa — kao da sam bila malo smetena... Htjela sam da poljubim i ja njega, ali ga nijesam vidjela... Velim ti, da je bio mrak... A onda sam lijepo tiho tiho opet usnula... A sada kad sam ustala — eto meni mali Isus ostavio krasnu bebu *(vojnika.)*

JEANNETTE : I vi ste sigurni, da to nije bio samo san ?

HELENE : Ih, kako si tvrdoglava ! Kako bi bio san, kad je lutka tu ? Ako je nije mali Isus donio, otkuda je onda ispala ? Do grada ima čitav dan hoda, a morala bi ići čak u Pariz, da dobiješ tako lijepu igračku. *(Sjedne da pije mlijeko.)*

JEANNETTE : Da... ali... kakav je glas imao mali Isus ?

HELENE : Ah, tako lijep glas... Eto — baš je naličio na glas moga tate !

JEANNETTE : Tako ? !... Pa da, zašto mali Isus ne bi mogao uzeti glas gospodina markiza, da vas razveseli u badnjoj noći ? !

HELENE : Svakako... I, znaš, Jeannette, nikada me nijedna igračka nije tako obradovala.

JEANNETTE : Ali ipak, gospođice Helene, sjetite se, da vas je prije...

HELENE : Da čujemo to »prije« ?...

JEANNETTE : Prije vas je mali Isus daleko više mazio. Sjećate li se samo, kako bi kamin u salonu osvanuo na Božić krcat krasnih igračaka...

HELENE : Dakako, da se sjećam...

JEANNETTE : A prošle godine dobili ste pravog pravcatog arapskog vrančića, ali živa i upregnuta k tome u krasna kolica, u kojima ste vi onda poput strijele jurili po drvoredima vašega parka. *(...vrančića, ali živa, zauzdana i osedlana, pa ste na njemu kao strijela itd.)*

HELENE : Da, ali tada sam ja imala sve, što sam htjela ; no otkad je mama umrla, dvorac nam modri vojnici* zapalili, a tata morao pobjeći u Englesku, ova mi je beba *(ovaj mi je vojnik)* prvo veselje iza tolikih muka... Pa zato, znaš...

* »Modri« (les bleus) republikanci za francuskog prevrata.

JEANNETTE : Da, znam !... Vama mora da bude jako težak taj život, koji sada sprovodite ? !

HELENE : Pa i nije toliko...

JEANNETTE : O, ali kad se čovjek privikne na lijep dvorac, na lijepa odijela i mnoštvo sluga, a onda najednom spadne na siromašnu kolibu, mora da se odijeva u prosto ruho, da ide često bosonog kao ja i da jede krumpir i zelje mjesto pečenja..

HELENE : Ama kad se sve to mora ? ! Inače bi me oni zli ljudi uhvatili i ubili. Pa meni najposlije i nije tako ružno ovdje, jer me vi volite i tako se lijepo za me skrbite. Naš jadni kraljević, koga su u Parizu zatvorili u tamnicu, mnogo je nesretniji od mene.

JEANNETTE : To je istina...

HELENE : A jutros sam tako vesela, ma velim ti baš vesela... Ovaj noćni posjet maloga Isusa, pa osobito onaj glas kao u tate !... Vidiš, to je... kako da kažem... baš lijepo od Njega, što je uzeo tatin glas... Tome se kod maloga Isusa nimalo ne čudim...

JEANNETTE : Ni ja...

HELENE : *(uzimlje opet lutku.)* Ali gledaj, lijepe li bebice ! Kako je samo lijepo odjevena !... Koja šteta da je tata tako daleko i da mu ne možemo pisati ! Njemu bi bilo jako drago, da mali Isus nije zaboravio na me u badnjoj noći... Ali čuješ, Jeannette, kako to da mali Isus nije i k tebi došao ?

JEANNETTE : Jest, ali ja imam svoju majčicu uza se, znaš ; pa onda to nije isto...

HELENE : Da, istina je ; danas ima toliko djece, koja su izgubila svoje roditelje, da mali Isus mora da ima mnogo posla, dok sve te sirote posjeti, kao što je mene posjetio ; pa onda, je li, ne može da stigne...

JEANNETTE : To je bez sumnje razlog...

HELENE : Ali znaš, lutka je i tvoja i moja, je li ti drago ?

JEANNETTE : O da, baš vam hvala, gospođice Helene !

HELENE : Nek ti to bude mjesto posjete maloga Isusa.

JEANNETTE : Da, tim više što ćemo sada dobiti jako ugodan posjet. *(Rasprema stol.)*

HELENE : Kakav posjet ?

JEANNETTE : Jedna patrola republikanskih vojnika zaustavit će se kod nas na doručku.

HELENE : Tako ? To je dakle javio jučer glavar tvojoj majci ?

JEANNETTE : Da !

HELENE : Pa što će oni u našoj okolici ?

JEANNETTE : Što i uvijek rade, kad se po našim uvalama skiću : vrebaju na izbjeglice, koji se ukrcavaju na lađe i love one, koji se natrag vraćaju.

HELENE : Oni dakle znadu, kad se netko vraća ?

JEANNETTE : Dašto. Engleske lađe mora da negdje na našoj obali pristanu, a modra vojska ima svuda svoje doušnike.

HELENE : Ali kad je tata otputovao u Englesku, nijesu ga uhvatili ?

JEANNETTE : To je nešto drugo. Moja majka poznaje jednog momka iz obližnjeg sela, koji se bavi krijomčarenjem. On ide u tu svrhu s čamcem na pučinu ususret engleskim lađama, pa je tako poveo jednom i gospodina markiza. Ali svi ne mogu da tako urade.

HELENE : A šta onda, Jeannette ?

JEANNETTE : Onda ih pohvataju. Kad sam prošle sedmice bila u varoši vidjela sam jednu četicu nesretnika, koje bijahu tog jutra pohvatali : izlazili su od okružnog povjerenika opkoljeni vojnicima i na leđa svezanih ruku...

HELENE : A kamo su ih vukli ?

JEANNETTE : Vodili su ih u grad da im sude, to jest da ih poubijaju. To ide brzo kod njih.

HELENE : Bože moj !

JEANNETTE : Tako vam je to...

HELENE : Oh, Jeannette, kad bi se i moj tata jednom povratio... Oni bi ga uhvatili... oni bi ga ubili, kao što su ubili mamu ? !...

JEANNETTE : Ali to se ne može dogoditi, gospođice Helene. Zašto bi se gospodin markiz vratio ?

HELENE : Pa da me vidi, bogme !

JEANNETTE : *(u neprilici.)* Da !...

HELENE : Pomisli, da on ne zna, što je sa mnom... Pa ne može znati ni da je mali Isus bio mjeso njega noćas kod mene.

JEANNETTE : To je istina, ali ako gospodin markiz i nema nikakvih vijesti o vama, opet zna, da vas mi pazimo što bolje možemo i da vam se ništa zla ne može dogoditi.

HELENE : Misliš li ?

JEANNETTE : Bez sumnje ! Onda će dakako vaš tata pomisliti, da mu je bolje ostati u Engleskoj i čekati svršetak ovih teških dana. Tako je siguran, da će vas opet naći... i uz vas ostati... Kad naprotiv ne bi tako uradio...

HELENE : Ali kad bi on tako silno želio da me vidi, da ne bi mogao čekati ?

JEANNETTE : Ama ne mislite na to, gospođice Helene ! *(gospodine Henry !)* Pogledajmo radije lutku *(vojnika)* ... Zar ne sliči tim svojim širokim rumenim licem i žutom kosom kćeri *(sinu)* našega glavara ?

HELENA : *(smijući se.)* Baš si pogodila !... Ali moja je beba *(vojnik)* ljepše odjevena, ima čak cipelice *(čižmice)* sa srebrnom kopčom... Takove sam cipelice i ja negda imala...

ČETVRTI PRIZOR.

PRIJAŠNJI I MARYVONNE.

JEANNETTE : Aha, eto mama silazi s tavana.

HELENE : Dobro jutro, Maryvonne !

MARYVONNE : Dobro jutro, gospođice Helene.

JEANNETTE : Ti kao da si nešto zabrinuta, majčice ?

HELENE : Pogledajte, Maryvonne, što mi je mali Isus noćas donio !

MARYVONNE : Oprostite, gospođice Helene, kasnije ću pogledati... Sad ne mogu...

JEANNETTE : Ali što ti je, majko ? Tako si blijeda ?

MARYVONNE : Vidjela sam kroz okno na tavanu vojnike gdje dolaze...

HELENE : Pa što zato, vi ste im se nadali ?

MARYVONNE : Da, ali bih ipak voljela, da nijesu došli danas...

HELENE : O, ili danas ili sutra...

MARYVONNE : Ne, nije to svejedno !... Svakako, gospođice Helene, mi ćemo sada morati da jedno drugome govorimo »ti«, jer ti ljudi ne smiju da naslute, tko ste vi. Razumiješ li, Jeannette ?

JEANNETTE : Da, majko.

HELENE : Aha, to je dobro, Jeannette, sad mi više ne smiješ kazati ni »vi« ni »gospođica«.

JEANNETTE : Nijesi valjda tako dugo ostala na tavanu samo da vojnike očekuješ ?

HELENE : Vi ste čitavo vrijeme otkako sam ja ustala na tavanu, Maryvonne ? Ali obično na tavanu ne spremate gotovo ništa !

MARYVONNE : *(prekine ju.)* Prije svega treba me zvati »majko i govoriti i meni »ti«.

HELENE : Dobro, to će biti veselo !

MARYVONNE : Kad vojnici dođu, govorite što manje obadvije... bit će bolje tako.

JEANNETTE : Dobro, majko.

HELENE : *(smije se.)* Dobro, majko.

MARYVONNE : Jedino im na upite smijete odgovatati. Još nešto ! Ne trebaš im pričati, Jeannette, da

sam ja noćas ustajala, ni da sam ih vidjela s okna na tavanu, gdje sam tako dugo bila.

HELENE : Pa zar je to što zla, Maryvonne ?

MARYVONNE : Doduše nije, ali... oni su tako sumnjičavi, pa za svaku sitnicu...

HELENE : Da, da, razumijem.

MARYVONNE : A sada...

(Vani se čuje buka. Glas Metzger-ov : Čekajte ovdje, momci !)

JEANNETTE : Eto ih !

(Metzger ulazi sredinom.)

PETI PRIZOR.

PRIJAŠNJI I METZGER.

METZGER : Građanke, pozdrav vam i bratstvo !... *(Maryvonni)* : Ja sam vođa patrole, čiji sam ti dolazak dao jučer najaviti. Jesu li te obavijestili ?

MARYVONNE : Da, građanine narednič e !

METZGER : Sa mnom je 15 ljudi i dva podnarednika. Gdje da se smjestimo ?

MARYVONNE : U sušu, ako vam je s voljom.

METZGER : Dobro ! Mi ćemo ostati ovdje samo dva sata ; ali jer je moja četa marširala gotovo čitavu noć, želim, da se lijepo odmori. Namakni im stoga dosta sijena.

MARYVONNE : Dobro.

METZGER : To ćemo ti platiti... u asignatima, dakako... E, da — Republika nije bogata i da ti lopovi Englezi ne iskrcavaju neprestano na našu obalu te proklete emigrante, ne bi morala uzdržavati toliko vojnika... Koliko vas je ovdje ?

MARYVONNE : Troje. Ja živim sama, sa svoje dvije kćeri. *(Sa svoja dva sina.)*

METZGER : A kamo ti muž ? *(Žena ?)*

MARYVONNE : Umro je, građanine.

METZGER : Jesu li to tvoje kćeri ? *(Tvoji sinovi ?)*

MARYVONNE : Jesu.

METZGER : *(Jeannetti)* : Ti si starija ; koliko ti je godina ?

JEANNETTE : *(okrene mu leđa i ne odgovara.)*

METZGER : O, vidi vidi, prkonjice ! Pitam te, koliko ti je godina ?

MARYVONNE : Odgovaraj, Jeannette.

JEANNETTE : *(osorno)* Sedamnaest.

METZGER : *(Heleni)* A tebi ?

HELENE : Deset.

METZGER : No, ova je već prijaznija... Ali čudno — sestre, a nijeste si nimalo slične !

HELENE : To je za to, jer ja naličim na tatu ! *(na pokojnu mamu.)*

METZGER : A, tako !

HELENE : *(tiho Jeannetti)* Tako nijesam lagala, a opet sam ga prevarila...

METZGER : *(Maryvonni.)* Čuješ, imaš li ti rakije ?

MARYVONNE : Samo vina, građanine.

METZGER : Toči dakle dvadeset litara vina. *(Ona hoće da ide.)* Ali čekaj. Najprije imam da nešto s tobom govorim.

MARYVONNE : Što želite da doznate ?

METZGER : Jesi li već dugo u ovom kraju ?

MARYVONNE : Tu sam se rodila.

METZGER : A je li ovaj majur tvoj ?

MARYVONNE : Nije !

METZGER : Čiji je dakle ?

MARYVONNE : Markiza de Vandreuil... *(vodrej)*.

METZGER : A je li tom bivšem markizu pripadao i dvorac, koji je izgorio ?

MARYVONNE : Da... Ali našto sva ta pitanja ?

METZGER : Pa mogu da ti kažem, moja zadaća nije tajna. Jučer su opazili jednu englesku jedrenjaču, koja je sve nešto očijukala s našom obalom. U posljednje vrijeme događa se to često, pa sumnjamo na nju...

MARYVONNE : Da kriomčari ?

METZGER : Da, ali ne samo to !

MARYVONNE : Nego ?

METZGER : Taj brod po svoj prilici ukrcaje ili iskrcaje izbjeglice, koje čamci dovoze k njemu na pučinu. Zato me više i ne čudi, što u zadnje vrijeme nijesmo nikoga u lukama uhvatili.

MARYVONNE : Ali...

METZGER : I onda vam ja obilazim po žalima — sad već znaš zašto. Pa kad bi se recimo tvom bivšem markizu de Vaudreuillu prohtjelo da načini izlet k nama ovamo... da na primjer vidi svoj stari dvor...

MARYVONNE : Onda ?

METZGER : Našao bi si pred nosom narednika Metzgera... ha, ha, ha... *(Maryvonni)* : Ali ne smijem zaboraviti svojih ljudi. Pozovi iz dvorišta podnarednika i pokaži mu tvoj tavan. On će ti pomoći da snesete ljudima sijeno, na koje će leći.

MARYVONNE : *(smetena.)* Tavan ?

METZGER : Pa da, tavan ?... Gdje je taj tavan ?

HELENE : *(pokazuje vrata.)* Tavan ?... Pa tu je. *(Jeannette ju ušutkava.)*

METZGER : *(dižući se.)* Čekaj, idem da pozovem podnarednika.

MARYVONNE : *(naglo.)* Ne treba, građanine naredniče, imam ja u štali dosta sijena i slame, a to je tik uz sušu, pa tvoji ljudi ne će morati čekati.

METZGER : Pa daj, kako hoćeš... Kad svršiš to, ponesi im vina.

MARYVONNE : Idem. Hajte sa mnom, djeco.

METZGER : Ne, ne, ostavi ih samo ovdje.

MARYONNE : Ali...

MARYVONNE : Radi, što ti velim... Hajde, žuri se!

(Maryvonne časak oklijeva, a onda iziđe sredinom.)

ŠESTI PRIZOR.

METZGER I DJECA.

(Metzger se smjesti na tronožak do peći. Vadi bilježnicu i lista. Djeca ga s druge strane scene šutke promatraju.)

METZGER : »Brod je čitavu noć bio kod rta«... Tko zna, tko se sve iskrcao!... *(Spremi bilježnicu, opazi djecu.)* Hej, djeco, kud pobjegoste? *(One se ne miču.)* Ali je ovo divlje! *(Heleni)* : Čuješ, mala, ti kanda si pitomija, reci zašto me se bojiš?

HELENE : *(isprsi se.)* Ja? Ja vas se ne bojim...

METZGER : *(smijući se.)* Tako valja!... Onda dođi da mi kažeš : Dobar dan.

HELENE : *(izdaleka.)* Dobar dan.

METZGER : Daj ruku, bona!

HELENE : Ne ću!

METZGER : No čuješ! A zašto?

HELENE : Jer vi progonite one, koji bježe u Englesku.

METZGER : E, dijete moje, to, znaš, spada u politiku, a valjda ne misliš, da ću o njoj s tobom raspravljati... No da ti kažem po duši, i ja bih ipak volio biti ondje, gdje sam bio prošle godine, nego li ovdje... Znaš li, gdje sam bio prošle godine? Kod Valmy-a! Znaš li ti, što to znači Valmy?

HELENE : O dakako. To je selo, gdje su Francuzi potukli Pruse

METZGER : Upravo tako! Ti si mi, dijete, čitavi rodoljub... E pa vjeruj mi, mnogo mi je bilo milije tući se s Prusima kod Valmy-a, nego li loviti Francuze po Bretanji.

HELENE : *(tiho Jeannetti)* : Regbi, da nije tako zločest...

JEANNETTE : *(isto tako.)* E, ali tko zna... ne valja mu vjerovati...

HELENE : *(njemu.)* Kako je to bilo u Valmy-u?

METZGER : Ho, ho! Ti hoćeš da ti pričam o bitci?

HELENE : Da.

METZGER : *(smijući se.)* Gledaj, molim te! Zar bi možda htjela da postaneš vojnik? ...Dobro, dođi ovamo, pa ću ti pričati. *(Jeannetti)* : Hajde i ti ovamo, beno! *(Djeca sjednu do njega.)*

METZGER : Već u 7 sati ujutro poče na obim stranama žestoka topovska vatra, a onda Brunswick, neprijateljski vođa, pošalje svoje najbolje čete na naše redove. Naš general Kellermann pako preuzme vodstvo mladih novaka, natakne svoj klobuk na sablju i poviče : »Živila Francuska!« Mi svi ponovismo taj poklik i kao lavovi pojurismo na Pruse i Austrijance. Međutim su naši topovi neprestano sipali vatru. Oštro smo se borili s dušmanima — bili su to stari vojnici, koji poznavahu dobro svoj zanat — ali u 4 sata stigoše nama nova pojačanja. Brunswick uvidi, da je izgubio bitku i naredi uzmak. I eto! Osam dana kasnije nije bilo više Prusa u Argonni.

HELENE : Aha, tako valja!

METZGER : Zar ne?

HELENE : A onda?

METZGER : A onda — svršila priča! Moja je četa išla u Alsašku, ali mene su poslali ovamo, premda sam želio otići s četom.

HELENE : Zašto ste željeli ići u Alsašku?

METZGER : Jer je to moj rodni kraj, i ja imam tamo malu djevojčicu *(malog dječaka)* tvojih godina.

HELENE : Vi imate malu djevojčicu?

METZGER : Dakako. Malu Luiz. *(Malog Ivicu.)*

HELENE : Ona se zove Luiz? Lijepo ime.

METZGER : Zar ne?... A da vidiš, kako je to lijepa djevojčica!... Sada mora da je za čitavu glavu viša od tebe; bar mislim tako, jer će na proljeće biti dvije godine da je nisam vidio.

JEANNETTE : Dvije godine?

METZGER : Eh da!... Dvije godine!

HELENE : Oh, kako morate čeznuti, da je opet vidite!

METZGER : I te kako!... Čini mi se, da bih svoj život stavio na kocku, da je mogu vidjeti, ma bilo to samo na čas, ma i u tami... I kad me ne bi dužnost ovdje vezala... *(Heleni)* : Moraš da znaš, da moja mala nije uvijek bila tako jaka kao sada. Pred četiri godine umalo je nijesmo izgubili. A to boli, kad vidiš kako se dijete, koje je uvijek bilo tako živo i nestašno, skutri u uglu, ne će da jede i čitave noći bulazni u ognjici...

JEANNETTE : Ah, vi mora da ste jako nježan tata !

HELENE : Šuti sad, Žanet... A jeste li zvali maloj liječnika ?

METZGER : Da, no ni on nije spočetka mogao ništa. Ali kasnije krenula je bolest na bolje, mala se polako oporavljala i sada je, velim ti, baš lijepo djevojče...

HELENE : Ali ako vi toliko čeznete za njom, i njoj će biti teško bez vas !

METZGER : Dakako, da joj je teško. Ta mi smo se uvijek igrali. Ah, kako joj mora biti dosadno bez mene !

HELENE : Razumijem, razumijem...

METZGER : Ne, dušice, ti to ne možeš da razumiješ. Ti si dobra, ali to ne možeš shvatiti, jer ti se sigurno nijesi još nikada udaljila od svoje majčice i od svoje sestrice *(od svog tate i brata)*, a ni oni od tebe... Pa ti ih možeš da zagrliš kad hoćeš... dok mene...

(Gleda Helenu, koja je najednom briznula u plač.)

METZGER : Ali što ti je ? Što ti se dogodilo ?

JEANNETTE : *(zaboravila se.)* Ne plačite, gospođice Helene !

METZGER : *(Jeannetti.)* Što to govoriš ? Kako si ju to nazvala ? »Gospođice Helene ?« To dakle nije tvoja sestra ?

(Jeannette izgubljeno obara glavu, a Helene brišući pregačicom suze podigne suknjicu pa joj se vidi fino izvezena donja suknjica.)

METZGER : *(Heleni.)* Ti si mala aristokratkinja. Mogao sam si misliti, jer to fino rublje pod seljačkim ruhom, to lice, te bijele ručice i taj govor ne odaju nikako malu seljanku... *(Stanka)* : Jadno dijete ! *(Za se)* : Opet jedna, kojoj su ubili oca ! *(Njoj)* : Je li, dušice, kad sam ti rekao, da si sretnija od moje Luise, to te rastužilo... Oprosti mi... Ja nijesam znao, da... No hajde, ne plači više... *(Uzme je na koljena.)* Eto... Čini mi se, da je rat svršio... ja sam se vratio u zavičaj ; vidiš, sjedim kraj očinskog ognjišta, a mala je Louise na mome krilu!...

HELENE : *(tužno)* Ne, to nije Louise...

METZGER : Pa nijesam ni ja tvoj tata ; ali pomisli, da sam ja on i pusti da te milujem... mjesto njega.

HELENE : *(smiješi se.)* Vi ste dobri, gospodine naredniče !

METZGER : Ja sam samo otac, dušice !

HELENE : Baš ću da vam nešto pokažem !

METZGER : A što ?

HELENE : Sad ćete odmah vidjeti. *(Otrči po lutku, koju je odložila na stolicu, kad je Metzger ušao.)* Eto, gledajte !

METZGER : De, da vidim ! *(Uzimlje lutku.)* E brka mi, baš krasna lutka ! *(Krasan vojnik !)*

HELENE : Vidite tu vlasulju, kosa je čisto prava ! Pa to lijepo odijelo !

METZGER : *(čudi se.)* Gle, molim te ! A tko ti je to darovao ?

HELENE : Mali Isus.

METZGER : Mali Isus ?

HELENE : Pa da, danas je valjda Božić !

METZGER : Dakle ti si danas dobila tu lutku ?

HELENE : Da... to jest noćas.

METZGER : Noćas ?

HELENE : Pa da, mali Isus uvijek noću dolazi... Samo se ove godine ponio još bolje nego li obično : poljubio me.

METZGER : Što veliš ?

HELENE : Da... da... mislio je, da spavam pa je šaptao : »Mila moja Helene, mila moja Helene...« Ali ja sam ga dobro čula !

METZGER : *(šuti, ali okreće bebu na sve strane ; najzad pogleda potplat njezinih cipelica, pa će oštro Heleni)* : Dakle je mali Isus Englez ?

HELENE : *(ne razumije.)* Englez ?

METZGER : *(pokazuje joj cipelicu.)* Da, tu je marka. To je iz Londona... Ah, grom i pakao... *(Helene je najednom shvatila sve i baci se u naručaj Jeannette ; Metzger je metnuo lutku na stol, pa oklijeva časak, a onda naglo)* : Ah šta — dužnost je dužnost !... *(Ide k vratima u sredini i viče)* : Hej, momci... *(Gleda vani.)*

HELENE : *(Jeannetti)* Jeannette, ja sam razumjela... Ono je bio tata... tata je noćas bio kod mene...

SEDMI PRIZOR.

PRIJAŠNJI I MARYVONNE, KOJA PRESTRAŠENO ULETI.

METZGER : *(Maryvonni.)* Ti si me, babo, prevarila... ali će te to skupo stati ! Ovdje je otac ove male prenoćio ; on ne može da bude daleko. Ja ću sa svojim ljudima odmah uz more u potjeru i, ni jedna nam lađa ne će izbjeći.

JEANNETTE : *(Heleni.)* Ne boj se, oni odlaze !

METZGER : Ali najprije ćemo pretražiti kuću !

HELENE : Bože moj !

METZGER : *(viče s vratiju.)* Momci, zaposjednite sve izlaze, pretražite staju, sušu i sve oko kuće — jedan je plemić ovdje sakriven. Hrlo ! *(Vraća se u sobu.)* A ja ću ovdje potražiti. Mislili ste vi, jadne kukavice, da ćete vi prevariti narednika

Metzgera. *(Staroj)* : Da se nijesi makla s mjesta, stara, ili te smjesta ustrijelim ! *(Poteče k tavanskim vratima.)*

JEANNETTE : *(poleti, klekne preda nj i diže ruke)* :Gospodine... nemojte... nije tu nitko...

METZGER : *(zagrmi.)* Ukraj, djevojko, ili... *(sruši ju na stranu.)*

HELENE : *(uzme sa stola lutku i stane pred tavanska vrata.)* Gospodine, dobri gospodine !

METZGER : *(osorno.)* Pusti me !

HELENE : *(tura mu lutku u ruke i tepa.)* Da... gospodine... uzmite... kad se vratite vašoj djevojčici... dajte joj... dajte joj... moju lutku... Recite joj... recite maloj Luiz... da joj to... ja šaljem...

METZGER : *(polako se zaustavio i pušta da mu Helene stavlja lutku u ruke. Bori se sam sobom.)* Uzalud — svi su oci jednaki... *(naglo maloj)* : Slušaj, mala, reci čovjeku, koji je gore sakriven *(pokazuje tavan.)* nek bježi obalom prema zapadu... ja ću posveti svoje ljude protivnim smjerom...

HELENE : Oh, hvala, gospodine, hvala... *(Ljubi mu ruke.)*

METZGER : *(gleda Helenu.)* Jadna dušice !1*(a onda se naglo prigne, poljubi je u čelo i pobježe.)*

OSMI PRIZOR.

MARYVONNE, JEANNETTE, HELENE (*trče sve tri na vrata.*)

MARYVONNE : *(gleda vani.)* Vojnici su se svrstali... Eto i narednika k njima.

JEANNETTE : Eno izlaze iz dvorišta... zakreću na desno...

MARYVONNE : Spašeni smo !... Hvala ti, Bože !... *(klekne.)*

HELENE : *(pogleda još jednom vani, a onda potrči k tavanskim vratima, kličući raskriljenih ruku.)* Tata !... tata ! *(i uzađe na tavan. — Zastor naglo padne.)*

KONAC.